

СВІТЛА ПАМ'ЯТЬ ЖИВЕ У СПОГАДАХ

Члени гуртка «Літературне краєзнавство»

Миколаївської загальноосвітньої школи І-ІІІ ступенів

Зачепилівської районної ради Харківської області,

Керівник: Чуб Т.М., керівник гуртка «Літературне краєзнавство»

Велика Вітчизняна війна 1941-1945рр – небувала в історії за жорстокістю і масштабами битва Рядянського Союзу проти гітлерівського фашизму. Стає страшно від усвідомлення того, що якісь люди (чи ж люди?) легко і бездушно могли посилати на смерті тисячі людей, кидати в горнило війни безвинних юнаків та дівчат, старих, дітей. І хоч від тих страшних років нас відділяють 70 років, не щезне з людської пам'яті, не піде в забуття подвиг наших прадідів. Не викреслити ті роки з пам'яті ветеранів, не маємо права і ми забути: це завдяки їхній перемозі народилися наступні покоління, народилася незалежна Україна, народилися ми.

Тож наш святий обов'язок - допомагати вдовам, учасникам, ветеранам і дітям війни, черпати знання про той складний в історії людства період із їхніх спогадів.

Члени гуртка «Літературне краєзнавство» Миколаївської ЗОШ І-ІІІ ступенів цього року взяли участь в акції «Світла пам'ять живе у спогадах». Проект гуртка передбачає різноманітну допомогу людям похилого віку, ветеранам війни та праці.

Наше завдання: створити навколо людей похилого віку атмосферу поваги, любові, турботи; проблеми ветеранів війни зробити нашими проблемами; не бути байдужими до хвороб і самотності, з якими живуть ці люди; подарувати їм тепло наших сердець і спілкування. Таким чином, розвивати активну життєву позицію, громадянську відповідальність, інтерес до історії нашої країни, зокрема подій Другої світової війни, привертати увагу громадськості до проблем ветеранів та людей похилого віку.

Наша мета – поважати, допомагати, розуміти, не бути байдужими.

За час нашої роботи:

- відвідали сім'ї ветеранів Великої Вітчизняної війни (2 родини), дітей війни (5 родин), вдів (7), ветеранів праці (5), надали їм посильну допомогу по господарству;
- вітали ветеранів та людей похилого віку зі святами;
- провели виставку «Дорогами священної війни»;
- провели акцію «Світла пам'ять у спогадах»;
- організували та провели зустріч з ветеранами праці до Дня людей похилого віку;
- збираємо інформацію для краєзнавчої роботи.

Зустрічаючись з ветеранами війни і праці, юні члени гуртка «Літературне краєзнавство» записували спогади рідних та знайомих про тяжкі роки воєнного лихоліття та долю наших земляків.

Пропонуємо деякі з них:

«Мій прадідусь Козина Іван Мефодійович(1921р.н) розповів мені, що коли почалася війна, його не взяли до армії через слабкий зір. Він згадує: «Коли окупанти прийшли в наш район, мене там уже не було, бо юнаків направили до Сахновщини. Сподіваючись, що я теж зможу умовити взяти мене на фронт, я був разом з усіма. Одного ранку, прокинувшись, побачили в селі фашистів, що виганяли всіх людей на подвір'я. Нас теж знайшли; штовхаючи дулами автоматів, погнали до штабу. Фашисти лютували, спалювали будинки. Із Сахновщини всіх полонених погнали на Красноград, штовхаючи і покрикуючи. По дорозі ми бачили, як німці підбили радянський літак, і він розбився. Нас загнали на подвір'я мельниці неподалік від залізничного вокзалу, загнали до 3 великих сараїв. Їхні дерев'яні стіни мали щілини, через які ми бачили солдатів. Одного разу, придивившись, я

помітив, що вони через лаз у паркані виходили до міста і так же поверталися таємно від своїх офіцерів. Тож вирішили і ми втрюх утекти. В останній момент Микола злякався, а я з Свидиною (ім'я вже не пам'ятаю) з Миколаївки на четвертий день втекли. Ховаючись від німців, заскочили в якийсь двір, а хазяйка нам і каже: «Ви гражданські, вас ніхто не чіпатиме. Так ми вийшли і, не поспішаючи, ніби прогулюючись, пішли до вокзалу, а там по шпалах - додому до Зачепилівки. Побачивши, що наша задумка вдалася, десь через два дні втік додому і мій товариш Микола.

Перебуваючи в окупованій місцевості, я страждав, що не можу воювати, рвався на фронт. У 1943р. все ж потрапив до армії, дійшовши до Дніпропетровська без боїв, а там після медкомісії мене знову комісували і відправили до Харкова у будівельно-відновлювальну роту 149. Ми працювали на відбудові народного господарства».

Я дуже рада, що мій прадідусь ще живий і може поділитися своїми спогадами, хоча має вже похилий вік і слабе здоров'я. На жаль, уже давно немає в живих мого другого прадіда, теж учасника Великої Вітчизняної війни. Кілька слів про нього. Довгопол Олександра Кирилович (1901р.н.) жив у с. Олексівка Бердянської сільської ради Зачепилівського району. Працював у колгоспі. Зі своєю дружиною Надією Микитівною мали двох доньок - Віру і Тетяну. Були ще і хлопчики, але вони ще малими померли від тифу і скарлатини. З початком війни був призваний до лав армії. У боях під Ленінградом на Ладозькому озері був поранений у ногу. Був відправлений у тил аж у Челябінську область. Після лікування знову фронт.... Додому повернувся в 1945 році інвалідом I групи, ходив з милицями, часто лікувався у воєнному госпіталі в Харкові. Війна забрала у нього здоров'я, завадила повноцінно працювати, насолоджуватися життям... Слухаючи розповідь бабусі Тетяни, я розумію, яке це щастя – безмарне і блакитне небо над головою і завтрашній день, якого чекаєш з надією і радістю. Тож хай ніколи не повториться той жах, ім'я якому - війна!

(Таміла Калініченко)

«Моя прабабуся- Сахненко Галина Григорівна - на світ з'явилася з початком війни. Замість дитячих пісень чула постріли і розриви бомб, замість чистого неба бачила літаки-бомбардувальники, що кудись носили свій смертоносний вантаж. Прабабуся навіть не знала, що таке іграшка. Як зіницю ока берегла єдину пошарпану ляльку, зроблену з ганчір'я, з намальованими очима і ротом, а хлопці гралися гільзами та снарядами, що не розірвалися. Від таких «іграшок» часто траплялося лихо».

(Півень Катерина)

«А мій прадідусь Шаповал Іван Аврамович народився в с. Чернещина. Коли почалася війна, йому було 23 роки. Був артилеристом артилерійського батальйону № 431. Один із найяскравіших воєнних спогадів: під час перевезення боєприпасів машину обстріляв німецький літак. Солдати кинулися в бік від дороги, а прадідусь з офіцером затрималися. Снаряди на кузові почали вибухати, їх осколки розліталися далеко. Коли все стихло, виявилось, що з 23 чоловік живими залишилось четверо: офіцер, прадідусь Іван і ще двоє бійців. Свій бойовий шлях дідусь завершив у Германії, довго лікувався у шпиталі. Його нагороди - 5 медалей і орден Вітчизняної війни II ступеня».

(Попова Ольга)

«Велика Вітчизняна війна зачепила своїм чорним крилом кожну українську родину. На фронт ішли батьки, діди, юнаки. Молодих дівчат та хлопців ешелонами вивозили на примусові роботи в Німеччину. Серед цієї молоді опинилася і моя прабабуся Манченко Євдокія Захарівна. В свої двадцять років вона потрапила на роботу до німецького пана. Вдома у неї залишилися батько, мати і четверо молодших братиків і сестричок. Не змирившись з таким горем, що спіткало їхню сім'ю, батько записався добровольцем на фронт. Манченко Захар Савич в числі перших добровольців пішов захищати свою Батьківщину від ворога. У своєму листі до рідних він написав: «Іду на

фронт визволяти Дусю з Германії». Це був один із його перших листів додому. В одному із тяжких боїв при форсуванні Дніпра 1943 року він загинув. Похований у селі Червоний Орлик на Дніпропетровщині.

Слідом за своїм батьком старшу сестру пішов визволяти вісімнадцятирічний юнак - Манченко Яків Захарович . Війну пройшов артилеристом, був двічі тяжко поранений. Перемогу навесні 1945 року зустрів у військовому шпиталі. Нещодавно Яків Захарович відсвяткував своє дев'яносторіччя. На згадку про ті жахливі роки він і досі носить у своєму тілі осколки снарядів».

(Волохін Владислав)

«Члени моєї родини - мої прадідусі і прабабусі - теж зазнали жахів війни. Мій прадід Литус Кирило Павлович(1910р.н)був призваний до лав Радянської Армії на початку війни. Під час переправи через Дніпро бійці попали під запеклий вогонь фашистів, де він і десятки зачепилан, його односельців, загинули. Похований прадідусь у с. Пушкарівка Дніпропетровської області. На жаль, він так і не встиг дізнатися, що його дружина Любов Якимівна подарувала йому сина Павла(мого дідуся).

Інший мій прадідусь, Ромашов Андрій Васильович(1924р.н) до останнього дня війни боровся за свою країну, мав багато нагород. На жаль, війна і тяжкі поранення далися взнаки, і у 1952р. він помер у с. Добренька Красноградського району.

Фашисти відправляли на примусові роботи до Германії молодих дівчат та хлопців. Кілька разів вдавалося моїй прабабусі Ромашовій Поліні Данилівні уникнути облав, обшуків: ховалася в лісі, в очеретах, у городі. Та одного разу обминула її удача; потрапила до рук фашистів. По-різному складалася доля остарбайтерів: хтось працював на фабриках чи заводах, хтось - на шахтах. Молода дівчина потрапила на ферму, допомагаючи доглядати за худобою і птицею, працюючи по дому. Після визволення Германії радянськими солдатами повернулася до рідного села Добренька. Тут її чекала страшна звістка: за допомогу партизанам батька повісили фашисти на дереві у дворі, а сестру Ольгу закатували до смерті. Біль обпікав душу, але слід було жити далі... І почалося післявоєнне життя, робота в колгоспі...»

(Чопик Ліана)

«Мешканка селища Зачепилівка Бондаренко (Коломацька) Антоніна Іванівна не любить згадувати ті важкі часи, бо, хоч і було їй всього 5 років, коли розпочалася війна, але у вразливій дитячій пам'яті навіки закарбувалися страшні картини окупації. Німці примушували працювати дорослих і дітей, які дуже боялися ворожих літаків. Зі сльозами на очах бабуся розповідала про те, як тяжко було жити їхній сім'ї «під фашистом», як голодували прабабуся Єлизавета, прадід Юхим та їхні діти, як іноді боялися навіть залишатися у власній оселі, бо в будь-який момент вороги, не шкодуючи нікого, могли їх підпалити. Згадує бабуся, як одного разу німці, зайшовши на подвір'я, спалили сарай. Діти злякано плакали, а мати їх заспокоювала, пригортала, шепочучи: «Мовчіть, а то розсердяться, ще хату спалять...» В пошуках чогось поживного дівчата часто блукала за селом. Нерадісним і бідним виглядало родюче колись колгоспне поле, сплюндроване вибухами, втопане колесами машин, поросле бур'янами. Затихла, причаїлась земля, стогнучи від образи, чекаючи того дня, коли роботящі вільні руки засують її. В роки війни люди були бідні, але допомагали один одному, ділячись останнім. «Так, дитино, - зітхає бабуся Тоня, - війна – це лихо, і дай Бог тобі ніколи не зазнати її, як зазнала я в дитинстві».

(Ліна Веклич)

«А моя прабабуся Віра Дмитрівна Чиж зараз живе в місті Лозова Харківської області. Народилася вона 22 червня 1925 року (який дивний і страшний збіг!). Коли почалася війна, їй виповнилося 16 років. Чудовий час величних планів і першого кохання, мрій і радості життя був перекреслений жорстокою реальністю війни. Віра потрапила на примусові роботи в Германію. Було дуже страшно в чужому краї. Добре, що познайомилася і подружилася з такою ж, як вона, полонянкою – 18 річною Людмилою. Життя в таборі було невеселе: робота, робота і

робота. А найбільше хотілося їсти. Якось дівчата побачили на одному з подвір'їв черешні, зірвали. Ой і крику ж було від хазяйки-німкені! А потім їх повели до лазні, поклали на лаву, і двоє німців били їх ремнями й при кожному ударі примовляли «айн-цвай»... Минали дні, місяці. Згадували дівчата рідні домівки, батьків, друзів, сумували за Батьківщиною - і в короткі хвилини перепочинку співали українських пісень. Коли й стусанів за них отримували від наглядачів, а коли помічали, що ті й самі прислухаються, заворожені мелодією. А потім зазнала Віра наруги від одного з фашистів. Плакала, не хотіла жити, прагнула розпрощатися з осоружним життям, та навіть цього не дали вороги: їм-бо робочі руки потрібні були. Так і жила, виношуючи під серцем дитя від супостата. Пробувала позбавитися від нього – не вдалося. Так і народила хлопчика, якого назвала Анатолієм. Незадовго до визволення покохав її Андрій, також полонений. Довго Віра відкидала навіть думку про якісь стосунки, а ще й дитина: «Та дитина ж не винна», - запевняв юнак... Після війни вони одружилися, прожили довге спільне життя, виростили трьох дітей і ніколи не відділяли Анатолія від інших (не він винен – винна війна). Прадіда вже давно немає в живих, прабабуся Віра дуже хворіє, майже не ходить, але я щаслива, що в мене такі сильні духом, мужні предки, які вижили в тій війні, витримали всі труднощі і випробування, вистояли і дали життя нашому роду».

(Гльченко Валерія)

Все далі в історію відходять криваві битви цієї найжорстокішої війни, в якій наш народ проявив мужність, героїзм, відстояв честь і незалежність нашої Батьківщини. Час лікує рани. Вже давно на місці руїн вирости міста і села, заводи і фабрики, сплюндрована колись земля родить щедрі врожаї, квітне садами. Здається, ніщо не нагадує про неї. Але для людей ця війна залишиться в пам'яті назавжди, і стерти її не в силі ні мирне життя, ні час... Пам'ять вічна, нетлінна.